

Εργαστήριο 1^ο : «Το πρώτο μου συμβόλαιο- Ακουμπώντας τα όνειρά μου...»

- ✚ Εργαστηριακός Κύκλος: **Ζω καλύτερα – Ευ Ζην**
Τομέας: **iii. Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση**
- ✚ Εργαστηριακός Κύκλος: **Ενδιαφέροναι και Ενεργώ – Κοινωνική
Συναίσθηση και Ευθύνη**
Τομείς: **i. Ανθρώπινα δικαιώματα και συμπερίληψη**
iii. Αλληλοσεβασμός και διαφορετικότητα

Ομάδα στόχου: Μαθήτριες/-τές Δ' - Ε' - ΣΤ' τάξεων Δημοτικού Σχολείου

Ενδεικτικός διδακτικός χρόνος: 3 ώρες

Δραστηριότητες που περιλαμβάνει το εργαστήριο:

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
• Καλλιέργεια των δεξιοτήτων που ακολουθούν, με έμφαση σε: συνεργασία, συμμετοχή και επικοινωνιακή ικανότητα, σεβασμός στη διαφορετικότητα, εμπιστοσύνη και αλληλοσεβασμός, ενσυναίσθηση • Διερεύνηση της έννοιας της ταυτότητας • Δημιουργία κανόνων συνύπαρξης	A. Το αστέρι μου	Κόλλες Α4, μολύβια
	B. Το σύμφωνο συνύπαρξης της τάξης	Κόλλες Α4, μολύβια, χαρτόνι
	Γ. Το σχολείο που ονειρεύομαι	Κουβάρια, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, χαρτί του μέτρου, ψαλίδι

Δεξιότητες που καλλιεργούνται:

Δεξιότητες Μάθησης

- Κριτική σκέψη
- Επικοινωνία
- Συνεργασία
- Δημιουργικότητα

Δεξιότητες Ζωής

- Αυτομέριμνα
- Κοινωνικές Δεξιότητες
- Πολιτειότητα
- Ενσυναίσθηση και ευαισθησία
- Ανθεκτικότητα
- Υπευθυνότητα
- Πρωτοβουλία
- Παραγωγικότητα

ΜΙΤ: Δεξιότητες της τεχνολογίας και της επιστήμης

- Πληροφορικός γραμματισμός (ICT literacy)
- Ψηφιακός γραμματισμός (digital literacy)
- Τεχνολογικός γραμματισμός (technology literacy)
- Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες
- Δεξιότητες δημιουργίας και διαμοιρασμού ψηφιακών δημιουργημάτων
- Συνδυαστικές δεξιότητες ψηφιακής τεχνολογίας, επικοινωνίας και συνεργασίας
- Δεξιότητες ανάλυσης και παραγωγής περιεχομένου σε έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα

Δεξιότητες του νου

- Στρατηγική σκέψη
- Κατασκευές
- Πλάγια σκέψη

Σύνδεση με το ΠΣ – Διαθεματικότητα:

Γλώσσα

- ✓ Αποτελεσματική συμμετοχή των παιδιών σε ένα εύρος συνεργατικών συζητήσεων (ένας/μία προς έναν/μία, σε ομάδες, καθοδηγούμενες από τον/την εκπαιδευτικό) θεμάτων και κειμένων, χτίζοντας πάνω στις ιδέες των άλλων και εκφράζοντας τις δικές τους με ξεκάθαρο τρόπο.
- ✓ Εμπλοκή σε διαδικασίες κριτικού αναστοχασμού με σκοπό να δουν την διαφορετικότητα των μαθητών όχι ως εμπόδιο, αλλά ως μέσο εμπλουτισμού της μαθησιακής διαδικασίας.

Κοινωνική και πολιτική αγωγή

- ✓ Απόκτηση μίας πρώτης επαφής με την κοινωνική ομάδα.
- ✓ Κατανόηση της αναγκαιότητας των κανόνων για την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής τάξης.
- ✓ Ευαισθητοποίηση για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στον σχολικό χώρο.
- ✓ Καλλιέργεια πνεύματος συνεργασίας για την αντιμετώπιση προβλημάτων.

Εικαστικά

- ✓ Έκφραση ιδεών, εμπειριών και συναισθημάτων, μέσα από τα έργα και τις κατασκευές.
- ✓ Η τέχνη ως σπουδαίος τρόπος έκφρασης απόψεων, αξιών και ιδεών.
- ✓ Η τέχνη ως εργαλείο για την αποδοχή του «άλλου».

Φυσική Αγωγή

- ✓ Σύνθεση ομάδων.
- ✓ Συνεργασία μεταξύ των παιδιών.
- ✓ Θέσπιση κανόνων.
- ✓ Σεβασμός στους κανόνες και στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.

Θρησκευτικά

- ✓ Κατανόηση και καλλιέργεια της σημασίας της οργάνωσης και της συνεργασίας για την εύρυθμη λειτουργία των κοινωνικών υποσυνόλων στα οποία ανήκουν τα παιδιά (οικογένεια, σχολείο κ.α.)
- ✓ Συνειδητοποίηση κοινών αναγκών, επιθυμιών και χαρακτηριστικών των μελών της σχολικής κοινότητας.
- ✓ Εδραίωση της άποψης ότι η γνώση και η κατανόηση των «άλλων» είναι προϋπόθεση για τον πραγματικό σεβασμό και τη συνύπαρξη ανάμεσά τους.

Αγωγή Υγείας

- ✓ Κατανόηση της μοναδικότητας της προσωπικότητάς τους αλλά και της ομοιότητάς τους με τους/τις άλλους/-ες ως μέλη μιας ομάδας (π.χ. οικογένεια, ομάδα συνομηλίκων, σχολική τάξη).

A. Δραστηριότητα: «Το αστέρι μου»

Ενδεικτικός διδακτικός χρόνος: 45 λεπτά

Διδακτικός στόχος:

- Να διερευνήσουν οι μαθητές/-τριες την ιδέα της δόμησης της ταυτότητας.

Υλικά: Κόλλες A4, μολύβια, στυλό.

Περιγραφή δραστηριότητας:

1. Τα παιδιά σχηματίζουν σε μια κόλλα A4 ένα αστέρι με έξι γωνίες και ονοματίζουν κάθε γωνία με ένα χαρακτηριστικό ή μια ιδιότητα (π.χ. μαθήτρια/-ης, Ευρωπαία/-ος, φιλόζωη/-ος κτλ.).
2. Όταν όλα τα παιδιά έχουν δώσει ονόματα στα αστέρια τους, κυκλοφορούν ελεύθερα στην αίθουσα και συστήνονται μεταξύ τους με βάση τα ονόματα στις έξι γωνίες των αστεριών τους.
3. Όταν βρεθεί ένα κοινό χαρακτηριστικό, γράφουν το όνομα του παιδιού με το οποίο βρέθηκε το κοινό γνώρισμα δίπλα στην ανάλογη γωνία του αστεριού.
4. Οι συστάσεις γνωριμίας διαρκούν 10-15 λεπτά κι έπειτα όλα τα παιδιά επιστρέφουν στις θέσεις τους.
5. Όταν καθίσουν όλα τα παιδιά σαν μια ομάδα, κάντε τις παρακάτω ερωτήσεις, ώστε να τους προκαλέσετε να διερευνήσουν την ιδέα της δόμησης της ταυτότητας.
6. Συζητήστε τους τρόπους με τους οποίους οι ταυτότητες αλλάζουν αλλά και το γεγονός ότι συχνά οι άνθρωποι διαλέγουν ή βάζουν στην άκρη χαρακτηριστικά στοιχεία της ταυτότητας τους ανάλογα με τις κοινωνικές περιστάσεις.
7. Εξηγήστε ότι αυτό το κάνουμε λόγω της αξίας κάθε χαρακτηριστικού σε μια δεδομένη περίπτωση, για να βρούμε κάθε φορά το στοιχείο εκείνο της ταυτότητας που ανταποκρίνεται καλύτερα σε κάθε περίπτωση.
8. Συσχετίστε το παραπάνω στοιχείο με την τάση που υπάρχει να δίνουμε αξία σε στοιχεία ταυτότητας που φαίνονται «φυσιολογικά» ή αποτελούν «κοινωνικές νόρμες», ενώ αντίθετα να μειώνουμε κάποια άλλα στοιχεία που φαίνονται να τις σπάνε.

Ερωτήσεις:

- ✓ Δυσκολεύτηκε κάποιο άτομο να βρει έξι χαρακτηριστικά; Αν ναι, γιατί; Αν όχι, γιατί;
- ✓ Κάποιο άτομο ήθελε να γράψει περισσότερα από έξι στοιχεία; Πώς σας έκανε να νιώσετε, όταν συστηθήκατε μόνο με αυτά τα έξι στοιχεία;
- ✓ Τι είδους συζητήσεις κάνατε, όταν προσπαθούσατε να βρείτε κοινά χαρακτηριστικά;
- ✓ Διευρύνετε ή περιορίσατε το νόημα κάποιου χαρακτηριστικού προκειμένου να σημειώσετε το όνομα ενός άλλου παιδιού; Για παράδειγμα, κάποιο παιδί θα μπορούσε να έχει τη λέξη «γυμναστική» και να έχει σημειώσει στο αστέρι του το όνομα του παιδιού εκείνου που είχε την λέξη «αθλήτρια/-ής». Σε άλλες πάλι περιπτώσεις αυτό δε συνέβη.
- ✓ Πώς θα άλλαζαν τα στοιχεία ταυτότητας που δώσατε στα αστέρια σας, σε περίπτωση που κάτι παρόμοιο γινόταν με μέλη της οικογένειάς σας, αντί των συμμαθητριών/-ών σας;
- ✓ Να συζητήσετε το γεγονός ότι μερικά στοιχεία ταυτότητας μπορούν είτε να εκτεθούν από εμάς προς το κοινό είτε να αποκρυφτούν ανάλογα με τη θέλησή μας, αλλά και ότι υπάρχουν περιπτώσεις που δεν έχουμε την παραπάνω επιλογή, όπως π.χ. στο χρώμα του δέρματός μας.

Πηγή: UNESCO & IDAHO Committee Lesson Plan

<http://goo.gl/hHtKcQ>

Μετάφραση – Επιμέλεια – Προσαρμογή: Πολύχρωμο Σχολείο (2016)

B. Δραστηριότητα: «Το σύμφωνο συνύπαρξης της τάξης»

Ενδεικτικός διδακτικός χρόνος: 45 λεπτά

Διδακτικός στόχος:

- Διαμόρφωση ενός κώδικα συμπεριφοράς που θα συμφωνήσουν από κοινού οι μαθητές/-τριες, ώστε να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού για να νιώθουν άνετα και να εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Περίληψη: Οι μαθητές/-τριες ορίζουν τους κανόνες.

Υλικά: Κόλλες Α4, χαρτόνι, μολύβια, στυλό.

Περιγραφή δραστηριότητας:

1. Καθόμαστε όλοι/-ες μαζί σε κύκλο.
2. Εξηγούμε ότι κατά τη διάρκεια κάθε εκπαίδευσης ή δραστηριότητας στην τάξη είναι απαραίτητο η ομάδα να έχει συμφωνήσει από κοινού ορισμένους βασικούς κανόνες. Για τον λόγο αυτό, η παρούσα δραστηριότητα επικεντρώνεται στον καθορισμό και στην κοινή αποδοχή ενός κώδικα συμπεριφοράς, προκειμένου να μπορέσουμε με μεγαλύτερη ευκολία να διαμορφώσουμε ένα ασφαλές περιβάλλον για μάθηση και αναστοχασμό. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να επισημάνουμε στους/στις μαθητές/-τριες πόσο σημαντικό είναι να έχουν σεβασμό, ανεκτικότητα και καλούς τρόπους, όταν συζητούν μεταξύ τους.
3. Χωρίζουμε τους/τις μαθητές/-τριες σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων.
4. Γράφουμε την ερώτηση στον πίνακα: *«Με ποιον τρόπο θα πρέπει να μιλούν, να συμπεριφέρονται και να εκφράζουν τις απόψεις τους οι συμμαθητές /-τριές μου για να νιώθω άνετα και ασφαλής μέσα στην τάξη;»*
5. Κάθε ομάδα συζητάει και διατυπώνει δύο κανόνες που θεωρεί ότι είναι οι πιο σημαντικοί, τους οποίους όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες θα αποδεχθούν και θα συμφωνήσουν να τηρήσουν. Δίνουμε 5 λεπτά χρόνο για συζήτηση.
6. Εναλλακτικά, μπορούμε να τους ζητήσουμε αρχικά να σκεφτούν μία ή και περισσότερες συμπεριφορές που δε θα ήθελαν να συναντήσουν κατά τη διάρκεια της χρονιάς και έπειτα να γράψουν την αντίθετη συμπεριφορά, υποδεικνύοντας έτσι κάποιους από τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς (π.χ. «Δε θα μου άρεσε να νιώσω ότι δε με σέβονται». Το αντίθετο νόημα της πρότασης αυτής αποτελεί συγχρόνως έναν από τους βασικούς κανόνες, δηλαδή ότι: «Οι μαθητές/-τριες οφείλουν να επιδεικνύουν σεβασμό προς όλες/ους»).
7. Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τους κανόνες που προτείνει και ακολουθεί συζήτηση. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα τους κανόνες. Αφού όλοι/ες εκφράσουν τη γνώμη τους, η ομάδα επανεξετάζει τους κανόνες και αν τυχόν χρειαστεί, προσθέτει και άλλους που θεωρεί απαραίτητους.

8. Συμβουλευόμαστε τη λίστα με τους Προτεινόμενους Βασικούς Κανόνες παρακάτω και συζητάμε από κοινού όσους δεν ανέφεραν καθόλου προηγουμένως οι μαθητές/-τριες.
9. Οι βασικοί κανόνες συμπεριφοράς γράφονται από τα παιδιά σε ένα χαρτόνι και αποτελούν το **σύμφωνο συνύπαρξης** της τάξης.

Προτείνεται να αναρτήσετε τους βασικούς κανόνες συμπεριφοράς σε ευδιάκριτο σημείο καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Αν κάποιος/α από τους/τις μαθητές/-τριες, παρεκτρέπεται, παραπέμπτε τον/την στον κανόνα ή τους κανόνες που αθέτησε και υπενθυμίστε στους/στις υπολοίπους/-ες ότι συμφώνησαν από κοινού να τηρούν πιστά τους εν λόγω κανόνες.

Οι μαθητές/-τριες, όταν έχουν διαμορφώσει κοινωνικούς κανόνες που έχουν συμφωνήσει από κοινού και έχουν δεσμευτεί να τους τηρήσουν, αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια και αποκτούν την τόλμη να μιλήσουν ανοιχτά και σε προσωπικό επίπεδο. Σύμφωνα με έρευνες, η διαμόρφωση κανόνων συνύπαρξης θα πρέπει να γίνεται εντός των πρώτων έξι (6) εβδομάδων του σχολικού έτους.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΙ ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ:

- ✓ **Σεβασμός:** Να δώσετε την αμέριστη προσοχή σας σε κάθε άτομο που παίρνει τον λόγο.
- ✓ **Εχεμύθεια:** Όσα λέμε ενώπιον της ομάδας, φροντίζουμε να μη διαρρεύσουν εκτός, αλλά να παραμείνουν εμπιστευτικά.
- ✓ **Ειλικρίνεια:** Να μιλάτε όσο το δυνατόν πιο ανοιχτά και ειλικρινά χωρίς, όμως, να αποκαλύπτετε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τρίτων (όπως για συγγενείς, φίλους, γείτονες). Δεν υπάρχει πρόβλημα να αναφερθείτε σε περιστατικά που σχετίζονται με τα άτομα αυτά, αλλά μη χρησιμοποιήσετε το ονοματεπώνυμο ή άλλες πληροφορίες που τα ταυτοποιούν σε προσωπικό επίπεδο. Για παράδειγμα, αποφύγετε να πείτε: «Ο μεγαλύτερος αδερφός μου...». Αντίθετα, προτιμήστε να πείτε: «Ξέρω κάποιον/-α που...»
- ✓ **Δικαίωμα Άρνησης:** Σε κάθε περίπτωση, έχετε το δικαίωμα να αρνηθείτε λέγοντας: «Όχι, δε θα το ήθελα» ή «Θα προτιμούσα να μην απαντήσω σε αυτή την ερώτηση».
- ✓ **Μη επικριτική Προσέγγιση:** Μπορείτε να διαφωνήσετε ανοιχτά σε διάφορα θέματα με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας σας χρησιμοποιώντας επιχειρήματα και όχι προσπαθώντας να τα μειώσετε ή να τα εξευτελίσετε.
- ✓ **Προσοχή στον τρόπο που εκφραζόμαστε:** Όταν εκφράζουμε την άποψή μας, είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούμε το α' ενικό πρόσωπο («εγώ») αντί του β' ενικού («εσύ»). Για παράδειγμα: «Θεωρώ ότι η

ευγένεια είναι σημαντική». Αποφύγετε να πείτε: «Είσαι αγενής και κακοπροαίρετος!»

- ✓ **Εναισθησία στη Διαφορετικότητα:** Θα πρέπει να έχετε υπόψη ότι τα άτομα που συμμετέχουν στην ομάδα μας ενδέχεται να διαφέρουν μεταξύ τους από πλευράς πολιτισμικού υποβάθρου, σεξουαλικού/ερωτικού προσανατολισμού ή/και ταυτότητας φύλου ή έκφρασης φύλου. Επομένως, θα πρέπει να προσέξετε, ώστε να μην κάνετε αδιάκριτα ή επιπόλαια σχόλια.
- ✓ **Ανωνυμία:** Μπορείτε να εκφράσετε οποιαδήποτε απορία ή ερώτηση, χρησιμοποιώντας το κουτί εισηγήσεων (το κουτί εισηγήσεων είναι ένα άδειο κουτί, τοποθετημένο σε κάποιο σημείο της σχολικής τάξης, στο οποίο τα παιδιά, οποιαδήποτε χρονική στιγμή μπορούν ανώνυμα να εκφράσουν όποια απορία ή ερώτηση έχουν).
- ✓ **Αποδοχή:** Είναι φυσικό να νιώσετε κάπως άβολα. Οι ενήλικες αισθάνονται αμηχανία, όταν πρέπει να μιλήσουν για ευαίσθητα και προσωπικά ζητήματα, όπως η σεξουαλικότητα.
- ✓ **Διασκέδαση:** Θα ήταν ιδανικό να δημιουργηθεί μία ζεστή και ευχάριστη ατμόσφαιρα στη διάρκεια των εκπαιδεύσεων. Η δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος συνεπάγεται να είμαστε μία ενωμένη ομάδα, να αλληλοϋποστηρίζομαστε, καθώς και να εκτιμάμε ο ένας τα προτερήματα του άλλου.

Για περισσότερα δείτε: **Βασικοί κανόνες συνύπαρξης-Οδηγίες** από το **Υποστηρικτικό Υλικό**.

Δραστηριότητα που προσαρμόστηκε από: WWW.GLSEN.ORG

Προσαρμογή-Επιμέλεια: *KMOP, Rainbow School (2019). Trainers' Guide, "Combating HOMophobic and Transphobic bullying in schools - HOMBAT". Funded by the European Union's Rights Equality and Citizenship Programme (2014-2020), Grant Agreement 764746, Έλενα Σκαρπίδου, για το Πολύχρωμο Σχολείο (2019)*

Γ. Δραστηριότητα: «Το σχολείο που ονειρεύομαι»

Ενδεικτικός διδακτικός χρόνος: 45 λεπτά

Διδακτικός στόχος:

- Καλλιέργεια και ανάδειξη της έννοιας της ομάδας, συνεργασία και συμμετοχή των παιδιών.

Υλικά: Κουβάρι, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, χαρτί του μέτρου, ψαλίδι.

Περιγραφή δραστηριότητας:

1. **Άσκηση ενεργοποίησης:** π.χ. Δέσιμο-Λύσιμο. «*Ας σηκωθούμε όλοι όρθιοι/ες και ας σταθούμε πολύ κοντά ο/η ένας/μία στον/στην άλλον/η χωρίς συγκεκριμένη διάταξη. Σταυρώστε τα χέρια σας και πιάστε τα χέρια των παραδιπλών σας που βρίσκονται δεξιά και αριστερά σας. Κρατάτε όλοι τα χέρια των παραδιπλών σας; Τώρα είστε εντελώς μπερδεμένοι. Ας προσπαθήσουμε να ξεμπερδευτούμε χωρίς να αφήσουμε τα χέρια μας.*»

Εναλλακτική άσκηση: **Το κουβάρι:** Ο/Η Α κρατώντας την άκρη του νήματος πετάει το κουβάρι στον/στη Β λέγοντας το όνομά του/της. Με τον ίδιο τρόπο ο/η Β πετάει το κουβάρι στον/στη Γ κρατώντας το νήμα με το χέρι του/της. Στο τέλος έχει φτιαχτεί ένας ιστός αράχνης που μπορεί και να απεικονίζει τις σχέσεις που δημιουργούνται στην ομάδα.

2. Οι μαθητές/-τριες φτιάχνουν **ένα ομαδικό κολάζ** με εικόνες, ζωγραφιές, λέξεις και κείμενα, με θέμα το σχολείο που ονειρεύονται. Χωρίζονται σε ομάδες 4-5 παιδιών και συζητούν για το «ιδανικό» γι' αυτούς/ες σχολείο. Στη συνέχεια, πρέπει να επιλέξουν τα στοιχεία που θέλουν να υπάρχουν στο σχολείο τους και τον τρόπο που θα τα απεικονίσουν. Σε χαρτί του μέτρου είναι σχεδιασμένο το περίγραμμα του σχολείου και κάθε ομάδα τοποθετεί, ζωγραφίζει ή γράφει τα χαρακτηριστικά του σχολείου που ονειρεύεται: π.χ. κανόνες συνύπαρξης, πρόσωπα και δραστηριότητες που επιθυμούν, θετικά συναισθήματα κλπ. Κollάνε με τη βοήθειά μας το κολάζ στον τοίχο της αίθουσας. Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει λεπτομερείς οδηγίες για τη δημιουργία του κολάζ και υποστηρίζει ενεργά τους/τις μαθητές/-τριες στην κατασκευή του. Το ομαδικό κολάζ παραμένει εκεί σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς και μπορεί να εμπλουτίζεται. Ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια για το κολάζ που δημιούργησαν.

Οι ασκήσεις ενεργοποίησης προέρχονται από το βιβλίο του Ν. Γκόβα «Για ένα νεανικό δημιουργικό θέατρο», εκδ. Μεταίχμιο.

Η συνάντηση κλείνει με μια άσκηση έκφρασης συναισθήματος.

Καθόμαστε όλοι/-ες σε κύκλο και ο/η καθένας/καθεμιά αναφέρει συναισθήματα που αισθάνεται: χαρά, αγωνία, ανησυχία, ανακούφιση κλπ.

«Προτείνω καθένας/καθεμιά να πει με μια λέξη ή σύντομη φράση πώς νιώθει αυτή τη στιγμή».

Τελικό προϊόν-επέκταση:

- Η συζήτηση που διεξάγεται για την ανταλλαγή-έκφραση ιδεών και σκέψεων κατά τη διάρκεια ή μετά το τέλος κάθε δραστηριότητας.
- Τα παιδιά γράφουν σ' ένα μεγάλο χαρτόνι τους κανόνες που συμφωνήθηκαν με όποιο τρόπο επιλέξουν π.χ. μέσα σε βαγόνια τρένου, στα φύλλα ενός δέντρου, πάνω σε ζωγραφισμένα σκαλιά κ.α.
- Δημιουργία κολάζ με θέμα *το σχολείο που ονειρεύομαι*.
- Εάν ο/η εκπαιδευτικός έχει πρόσβαση στο εργαστήριο πληροφορικής, ή κι αν επιθυμεί, μπορεί να αναθέσει στους μαθητές να φτιάξουν ένα ομαδικό κολάζ διαδικτυακά, ακόμα και ως εργασία στο σπίτι, χρησιμοποιώντας εύκολα ελεύθερα εργαλεία, όπως το <https://www.photocollage.com/>. Προτείνεται να δημιουργηθεί ένας ιστοχώρος padlet, δηλαδή ένα αποθετήριο ψηφιακών εργασιών, ώστε αυτά να αναρτώνται. Με αυτό τον τρόπο, οι μαθητές εισάγονται παράλληλα στη μεικτή εκπαίδευση (blended learning), στην οποία οι συμβατικές διδακτικές μέθοδοι ενισχύονται από νέα ψηφιακά μέσα, ώστε να καλυφθεί η ανάγκη μιας «ψηφιακής παιδαγωγικής», που θα είναι ευθυγραμμισμένη με τις ανάγκες των μαθητών/-τριών της ψηφιακής εποχής.

Περισσότερες ιδέες και προτάσεις για το τελικό προϊόν και επέκταση των Εργαστηρίων, μπορείτε να βρείτε και να επιλέξετε κατά περίπτωση (ανάλογα την ηλικιακή ομάδα, το Πρόγραμμα Σπουδών, τα ενδιαφέροντα, το δυναμικό της τάξης κλπ) στο αρχείο, «**Οδηγίες-Προτάσεις για την αξιοποίηση του Εκπαιδευτικού υλικού**». Στο ίδιο έγγραφο θα βρείτε τρόπους με τους οποίους οι ίδιες εργασίες μπορούν να ολοκληρωθούν διαδικτυακά.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Με βάση τη βιωματική μεθοδολογική προσέγγιση, τα θέματα προσεγγίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε κάθε μαθητής και μαθήτρια, συμπεριλαμβανομένων των εμποδιζόμενων αλλά και από διαφορετικό υπόβαθρο μαθητριών/-τών, να μη νιώσουν προσβολή, αποκλεισμό ή άβολα συναισθήματα κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Αντίθετα, κάθε μαθητής και μαθήτρια ενδυναμώνεται μέσα από τη δική του/της πραγματικότητα και το δικό του/της πολιτισμικό και ηθικό πλαίσιο, ώστε να αποκτά ικανότητες και να υιοθέτει στάσεις, αξίες και συμπεριφορές που να ενισχύουν τις ικανότητές του για δημοκρατικό πολιτισμό.

Συγκεκριμένα: Στη δραστηριότητα «Το αστέρι μου», εάν οι εμποδιζόμενοι μαθητές /-τριες δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να συμμετέχουν, τους δίνουμε τον ρόλο του/της καθοδηγητή/-τριας, για την πραγματοποίηση της δραστηριότητας.